כז: הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום: ת"ר א) שבע הזאות שבפרה שעשאן בין שלא לשמן בין שלא מכוונות ב) (אל נכח פני אוהל מועד) פסולות ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות ג) שלא מכוונות כשרות והתניא גבי פרה שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות אמר רב חסדא ל"ק ד) הא רבי יהודה הא רבנן דתניא מחוסרי כפרה שנכנסו לעזרה בשוגג חייב חטאת במזיד ה) ענוש כרת ואין צ"ל טבול יום ושאר כל הטמאים ו) וטהורים שנכנסו לפנים ממחיצתן להיכל כולו בארבעים מבית לפרכת אל פני הכפרת במיתה רבי יהודה אומר כל היכל כולו ומבית לפרכת בארבעים ואל פני הכפרת במיתה במאי קא מיפלגי בהאי קרא ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר על הארון ולא ימות רבנן סברי אל הקודש בלא יבא מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא ימות ור' יהודה סבר אל הקודש ומבית לפרכת בלא יבא ואל פני הכפרת בלא ימות מ"ט דרבנן אי ס"ד כדקאמר ר' יהודה לכתוב רחמנא אל הקודש ואל פני הכפרת ולא בעי מבית לפרכת ואנא ז) אמינא היכל מיחייב מבית לפרכת מבעיא מבית הפרכת דכתב רחמנא למה לי ש"מ במיתה ור' יהודה אי כתב רחמנא אל הקודש ולא כתב מבית לפרכת הוה אמינא מאי קודש מבית לפרכת אבל היכל לאו נמי לא ורבנן ההוא לא מצית אמרת דהיכל כולו איקרי קודש שנאמר והבדילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים ורבי יהודה מ"ט אי ס"ד כדקא אמרי רבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ומבית לפרכת ולא בעי אל פני הכפרת ואנא אמינא מבית לפרוכת במיתה אל פני הכפרת מיבעיא אל פני הכפרת דכתב רחמנא למה לי ש"מ אל פני הכפרת במיתה מבית לפרכת באזהרה ורבנן ה"נ דלא צריך והאי דכתב רחמנא אל פני הכפרת למעוטי ח) דרך משופש כדתנא דבי ר"א בן יעקב אל פני הכפרת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא פני קדים ורבי יהודה לימא קרא פני מאי אל ש"מ אל דוקא ורבנן אל לאו דוקא ורבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא והזה אל נכח נמי דוקא ורבנן מדהתם לאו דוקא ה"נ לאו דוקא מתקיף לה רב יוסף לרבי יהודה מדאל דוקא (אל נכח) נמי דוקא אלא דמקדש שני דלא הוו ארון וכפורת ה"נ דלא עביד הזאות אמר רבה בר עולא אמר קרא וכפר את מקדש הקודש מקום המקודש לקודש רבא אמר הא והא רבנן הא

שאם חיסר כט] [אחת] מהן לא עשה כלום. ל) אין לי אלא מתן שבעה דפרכת הוא דעיכבו שהן מתן שבע מעכבין בכל מקום כגון פרה אדומה ובהזאה דמצורע והכי מפ' לה בזבחים בפ' ב"ש (דף לט.) יא] מנין לרבות יב] במזבח הזהב שאם חיסר פסל אע"ג דשאר ד' מתנות דמזבח החיצון לא מעכבין כדאמרי' בשמעתא קמייתא דסנהדרין (ד' ד:) וכפר וכפר וכפר אפי' ג' מתנות ואפי' ב' ואפי' אחת יג] ת"ל כן יעשה(ם) מרבינן) כל עשיותיו שיעכבו מרישיה דקרא ועשה לפר (ועשה הא) דרשינן (אלא) לפר לרבות פר יה"כ ובשחיטת קדשים בפרק ב"ש [מ.] פריך למאי הילכתא אי נימא לעכב פשיטא חוקה כתיב בה ומשני לה התם לשפיכת שירים דלא כתיבי בפר יה"כ ועוד מילי אחרייתא יד] כאשר עשה לפר לרבות פר כהן משיח שאם חיסר אחת ממתנותיו פסל החטאת לרבות שעירי עבודת כוכבים של ציבור כדכתיב בפרשת שלח לך וכי תשגו וגו' טו] בעבודת כוכבים מדבר ואותן שעירים טעונין הזייה על הפרכת ועל מזבח הזהב דדרשי' בת"כ דהאי חטאת לרבות שעירי עבודת כוכבים: טז] הזאות דפרה. שלא לשמן פסולות דכתיב ביה חטאת היא יז]: שלא מכוונות. שלא כוון כנגד פתחו של היכל יח] פסולות דכתיב בה חוקה ואל נכח: ושבפנים. כגון דיה"כ ופר כהן משיח ופר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים: ושבמצורע. בשער נקנור (א) משמן של מצורע יט]: שלא לשמן פסולות. שבפנים חטאת נינהו כ]. של מצורע לקמיה מוקי' לה (ב) להתיר שלא עלו לו לשם חובה להכשירו בקדשים: שלא מכוונות. כא] בין מזרח למערב כשרות (ג) דלא כתיב בהו אל נכח: הא רבי יהודה הא רבנן. בסיפא דמילתא מפרש לה: ענוש כרת. דכל זמן שלא הביא כפרתו לא יצא מידי טומאתו כב] נפקא לן מקראי דתניא איש (איש) אשר יטמא ולא יתחטא (במדבר יט) בדמים כלומר אם מאותן טמאים הוא שצריכין כג] דמים ולא הביאם ונכנס למקדש ונכרתה אתה אומר בדמים או כד] לא נתחטא במי נדה כשהוא אומר מי נדה לא זורק עליו (שם) הרי מים אמורין הא מה כה] ת"ל ולא יתחטא בדמים כו] להביא את המחוסר כפרה ואין צ"ל טבול יום דנפקא לן כז] התם מעוד טומאתו בו ושאר כל הטמאין שחייבין: וטהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן. י"מ אמה מקום דריסת רגלי ישראל: להיכל כח] כו'. אם נכנסו שם: בארבעים. מכות משום דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' (ויקרא טז): מבית לפרכת. לפני ולפנים ששם כט] ארון. ואל פני הכפרת נמי היינו מבית לפרכת אלא שהלך עד לפני הארון (ד) ל] בארבעים: אל פני הכפורת. שהלך עד לפני הארון במיתה לא]: מבעיא. הא היכל בכלל מבית לפרכת דלא נכנס לשם אלא דרך היכל ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקות: לאו נמי לא. אפילו לאו נמי ליכא: בין הקדש. היינו לב] היכל: אל פני הכפרת מבעיא. דמיחייב מיתה הא משעה שנכנס מבית לפרכת מיחייב מיתה ויש בכלל מבית לפרכת פני הכפרת: למעוטי דרך משופש. כגון לג] משוכש שסתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב. א"נ נכנס בפתח לד] וצידד באלכסון והלך לצדדין לא מיחייב דאל פני בעינן שיהו לה] פניו אל פנים מזרחי של כפרת. משופש כמו משוכש דפ"א ובי"ת מתחלפין דכתיב (ישעיה יג) נשפה וכתיב (ישעיה מ) נשבה בו: זה בנה אב. לו] הקישה אב ומלמד לכל פני שבתורה דקדים הן כי היכי דבהאי פני כתיב קדמה. והשתא מפרש להאי דאמרן לעיל הא ר"י הא רבנן: לרבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא. דבמיתה ומבית לפרכת לאו דוקא ה"נ אל נוכח דוקא הלכך שלא מכוונות פסולות ולרבנן מדאל פני לאו דוקא ה"נ אל נכח לאו דוקא הלכך כשרות: אל נמי דוקא. בתמיה. כלומר על פני הכפרת דיה"כ נמי מי הוי דוקא דאי דוקא הוא מקדש שני דלא הוי ארון וכפרת דאמרינן במסכת יומא (דף נג:) דיאשיהו גנזו ה"נ דלא מזה והא אמרינן במסכת יומא (שם) דמזה: מקום המקודש לקדש. ארון. על מקום הארון מזה אפילו ליכא ארון:
הא

להיכל כולו בארבעים. הקשה ה"ר י"ע מלפנלו מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (דף לג.) בזמן שכ"ג נכנס א) להשתחוות לשם [שלשה] אוחזין בו א' מימינו וא' משמאלו ואחד באבנים טובות כו' הגביה לו הפרוכת נכנס והשתחווה ויצא נכנסו אחיו הכהנים והשתחוו ויצאו אלמא ב) (לבית קדשי הקדשים) שרו ומירץ ר"ת דהשתחוואה לורך עבודה היא. מ"ר:

למעוטי דרך משופש. וא"ת לז] תיפוק ליה מדכתיב ואל יבא דמשמע דרך ביאה כדממעטינן בפ"ב דשבועות (דף יז:) טמא שנכנס דרך גגין להיכל וי"ל התם לח] כשפיחת המקרה איירי אבל הכא לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשי' שבו היו משלשלין את האומנים בתיבות דרך ביאה הוא דלכך נעשה א"נ כמו שפירש בקונטרס כגון שסתר את החומה שלפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב ועוד פי' בקונטרס א"נ נכנס בפתח מזרח וצדד באלכסון והלך בצדדין לא מיחייב דלפני בעינן שיהו פניו אל פני מזרחיים של כפורת אבל בזבחים בפרק התערובות (דף פב:) ג) מפרש (התוספות) דרך משופש כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת כדאמרי' בסוף איזהו מקומן (שם נה:) שנים לפרבר וה"ר יעקב מאורליינ"ש הקשה מההיא דס"פ התערובת (שם פב: ושם ד"ה לא) גבי דם שנכנס לפנים דאמרי' יאמר אל הקדש ואל יאמר ד) פנימית ומשני לא נצרכה אלא לדרך משופש ופריך והא הבאה כתיב ביה אלמא ממעטינן דרך משופש מדכתיב ביה הבאה ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מ"ר:
שבעה

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ד מהל' פרה הל' ג' והל' ה:
פה ב מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה יג:
פו ג מיי' פ"ד מהלכות מחוסרי כפרים הלכה ב:
פז ד מיי' שם ופ"ו מהל' בית הבחירה הל' יח ופ"ד מהלכות ביאת מקדש הלכה יג:
פח ה מיי' פ"ב מהלכות ביאת מקדש הל' ד:
פט ו מיי' שם (פ"ג הלכה יט):

◆

שיטה מקובצת

א) שבע הזאות שבפרה פרש"י דכתיב חטאת וקשה שהרי בזבחים מצריך קרא לכל החטאות ולא גמר חד מחבריה לכך נראה לומר משום דכתיב היא עיכובא: ב) תיבות אל נכח פני אהל מועד נמחק: ג) שלא מכוונות כשירות אבל לכוונה בעינן מכוונות משום דכתיב לפני ה' מיהו עכובא לא אשכחן בפ"ק א) ולא נהירא דה"א הויא (מיום כפורים) שלא לשמה וחטאת קרייה רחמנא אע"ג שאינו חטאת א"נ [גבי יה"כ] כתיב בה היא חוקה וי"ל מדכתיב בפרה אל נוכח והכא לא כתיב נוכח ש"מ דמכוונות לא מעכבי. תו"ח: ד) הא רבי יהודה הא רבנן פי"ה לר"י דאמר אל פני הכפורת דוקא דבמיתה ומבית לפרוכת לאו דוקא ה"נ אל נוכח לאו דוקא הלכך כשרות וקשה מה ענין זה אצל זה והא טעמא דר"י דאל פני הכפורת דוקא במיתה כדמפרש תלמודא אי ס"ד כדקאמר רבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ומבית לפרוכת כו' אבל אל נוכח אין כאן ייתור להשמיענו דבעינן מכוונות ועוד מה ענין (מכונות) [מכוונות] דמשמע אל נכח דוקא לענין אלפני הכפורת אי קאי [עליה] ולא ימות ולא קאי אל הקדש מבית לפרוכת ועוד דאדרבה אנו רואין היפך הדברים דרבנן אית להו אל פני דוקא דמאל פני ממעטי דרך משופש דסבירא להו הא דרבי אליעזר בן יעקב ור"י לית ליה האי טעמא דמוקי אל פני הכפורת למידרשה בלא ימות ולא אל הקודש אמבית לפרוכת לכך נראה לי דרבי יהודה נמי אית ליה הא דראב"י ומשמע ליה לרבי יהודה דלא אצטריך ליתורא להכי דממשמעותיה דאל פני נפקא והשתא ניחא דקא תלי לר' יהודה מדאל פני הכפורת דוקא דמשמע ליה כנגד אל פני הכפורת אל נכח פני אהל מועד שכמו שמיעט דרך משופש ממשמעות פני כך ימעט שלא (מעוה) [מכוונות] ממשמעות פני אבל לרבנן דאצטריך להו ייתורא להכי לית להו פני דוקא כמו כן אל נכח פני לאו דוקא. נ"ל ברוך: ה) ענוש כרת פרש"י דנפקא לן בספרי כו' ור"ש בר שמשון מפרש שאין אנו צריכין לזה שהרי בתלמוד שלנו דריש ליה מטמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסרי כפורים: ו) וטהורים שנכנסו לפנים כו' פי"ה מקום דריסת רגלי ישראל דהיינו י"א אמה ולא נהירא דהא לא הוי אלא מעלה מדרבנן שהרי בשחיטת הפסח נתמלאת כל העזרה כלה אנשים וכן זקני ירושלים סובבים את המזבח ולולביהם בידיהם וכן לקמן מגביהין את השולחן ואומר להם ראו כו' ואמר ר' שמשון מקוצי דפרש"י קא מפרש טהורים שנכנסו לפנים ממחיצתם דהיינו ההיכל. תו"ח: ז) אמינא. אהיכל מיחייב אמבית לפרוכת מבעיא. פי"ה והרי אי אפשר ליכנס במבית לפרוכת בלא היכל וא"כ מכניס: היכל מחייב ובתר הכי

מסורת הש"ס

א) תוספתא דזבחים פ"א ה"ג, ב) רש"ק ת"ז, ג) תוספתא דכלים פ"א ה"ח, ד) יומא נה., ה) נ"ל ולרבנן, ו) נ"ל לרבי יהודה, [illegible]

◆

תורה אור השלם

1. ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארן ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת: ויקרא טז ב
2. ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים: שמות כו לג
3. ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: במדבר יט ד
4. וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר: ויקרא טז לג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושבמצורע וכו' משמן של: (ב) ד"ה שלא לשמן וכו' מוקים לה דפסולות להתיר: (ג) ד"ה שלא מכוונות וכו' כשרות אע"ג דכתיב בהו: (ד) ד"ה מבית לפרכת וכו' אלא שהלך עד לפני הארון ואח"כ מ"ה מבית לפרוכת בארבעים ואל פני וכו' במיתה הס"ד ואח"כ מ"ה מבית לפרוכת מבעיא דהא:

◆

גליון הש"ס

גמ' ושבפנים ושבמצורע. עיין לקמן דף עד ע"ב תוספות ד"ה איכא:

◆

שיטה מקובצת (המשך)

הכי כיון דחד גופא נינהו ואי אפשר להכניסם לפני ולפנים עד שיכנסו להיכל אלמא לא שייך למימר בא זה ולימד על זה בחד גופא ואי כפרש"י לא היה אמר ר"י בא זה ולימד על זה לכך צ"ל דאפשר דמחייב משום ביאה דבית לפרוכת ולא מחייב אביאה דהיכל כגון אם נכנס להיכל לצורך כגון להדליק מנורה או להטיב הנרות ואין זו ביאה ריקנית ולא מחייב והכא ה"פ אהיכל שאינו קדוש כל כך כמו מבית לפרוכת מחייב מבית לפרוכת דקדיש טפי מבעיא. ע"כ: ח) דרך משופש ללשון ראשון שבקונטרס קשה מפ"ב דשבועות [דף יז ע"ב] דללשון שני ניחא א"נ י"ל דללשון ראשון כגון שהיה בדרום או בצפון פתח קבוע ונכנס דרך שם דהיינו שפיר דרך ביאה ואשמועינן אל פני הכפורת דלא מחייב בה: ט) חיסר מהן לא עשה כלום ופיגל. ותיבות אין לי אלא ליתא שם: י) דפרוכת הוא המעכבות שהן מתן בר'

כגון הזאות פרה אדומה ובהזאות דמצורע והכי מפרש לה בפרק ב"ש הס"ד: יא) גליון בכאן לא כתוב בכל הספרים והיא בתורת כהנים: יב) לרבות מתן ארבע במזבח: יג) ואפילו אחת הס"ד ומהר"ד ת"ל כן יעשה מרבויא דקרא מרבינן כל עשיותיו שיעכבו הס"ד ומה"ד ועשה לפר הא דרשינן אלא: יד) אחרנייתא כדמפרש התם כאשר: טו) וגו' ובעבודות: טז) שבע הזאות: יז) חטאת היא וחטאת ששינה שלא לשמה פסולה: יח) של היכל שהיה עומד בהר המשחה ומתכוון כנגד פתח ההיכל פסולות דכתיב בה חוקה ואל נכח פני אהל מועד הס"ד ומה"ד ושבפנים כגון פר ושעיר דיוה"כ: יט) מצורע מזה ז' הזאות כנגד בית קדשי הקדשים [illegible]

פי' הר"א מאי קדש מבית לפרוכת בא זה ולימד על זה (כחד גופא שאין אנו יכולין למצוא זה בלא זה) (ולא נהירא דהא כחד גופא לא אמרי' בא זה ולימד על זה) והכי איתא [קדושין דף ד' ע"א] ויצאה חנם אלו ימי (נערות) [בגרות] אין כסף אלו ימי (בגרות) [נערות] ופריך ולכתוב רחמנא כו' ומשני אמר רבה בא זה ולימד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר כו' ופריך אביי מי דמי התם חד גופא כו' ונראה לפרש דודאי מצינא לאשכוחי שיתחייב מבית לפרוכת בלא היכל כגון שנכנס להיכל להיטיב הנרות או להקטיר דלא מחייב אלא בביאה ריקנית ואח"כ נכנס מבית לפרוכת והשתא לא הוי חד גופא ולעיל הקשה אהיכל מחייב אמבית לפרוכת שהוא קדוש יותר מבעיא. תו"ח: לשון תוס' אחרות אהיכל מחייב פי"ה והרי אי אפשר כו' ולא נהירא דא"כ היכא קאמר דכתיב שניהם דבא זה ולימד על זה והלא בזבחים (דף פ"ג ע"ב) [illegible]

א) [illegible] יש כאן איזה חסרון תיבות וצ"ע.